

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

(vypracovává oponent práce)

Student/ka:	Johana Vaníková
Studijní program:	M7503 / Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	7503T047 / Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Téma diplomové práce:	Hlasová výchova na 1. stupni ZŠ a efektivní metody její realizace (na základě výzkumu)
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.
Oponent práce:	Doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.
Akademický rok:	2022-2023

Koncepce práce a její struktura:

Diplomová práce má logickou strukturu členěnou do kapitol a subkapitol. Po úvodu následují tři teoretické kapitoly, které pojednávají o vývoji dětského hlasu a hodnotí též kvalitu hlasové výchovy na prvním stupni ZŠ. Pojednávají o pěveckých dovednostech a rozvojových metodách. Čtvrtá kapitola je výzkumná se zaměřením na kvalitu hlasové výchovy u dětí mladšího školního věku. Na základě výsledků výzkumů diplomantka uvádí vlastní návrh na realizaci hlasové výchovy ve druhém ročníku ZŠ. Doložená literatura a elektronické zdroje jsou bohaté. Diplomantka správně citovala uvedenou literaturu. Pečlivě jsou vypracovány tabulky, grafy a přílohy.

Obsahová stránka:

1. **kapitola** shrnuje poznatky o dětském hlasu z několika hledisek: anatomicko biologické funkčnosti, intonačního rozsahu v jednotlivých ročnících ZŠ, hudebně psychologické charakteristiky. V subkapitole 1.3 dochází k terminologickým hudebně psychologickým nepřesnostem při užívání pojmů hudební dovednosti a hudební činnosti. Při interpretaci myšlenek Malcevové není zcela zřejmé, co je chápáno jako hudební schopnost a co je hudební dovednost. *V tomto smyslu bude položena 1. otázka u obhajoby.* Této kapitole by prospěla větší systematičnost, konkrétně nepřeskakování z oblasti hudebních schopností do hudebních dovedností a metodických realizací. Charakteristiku hudebnosti na straně 9 by bylo dobré více rozvinout. V subkapitole 1.3 autorka pojednává o vlivu rozvoje hudebních schopností (hudebnosti) a pěveckých dovedností na utváření osobnosti. Práci by prospělo, kdyby alespoň krátce charakterizovala osobnost a její utváření prostřednictvím hudebního rozvoje. *V tomto smyslu formuluji 2. otázku k obhajobě.*

Ve 2. kapitole autorka terminologicky charakterizuje hlasovou výchovu na prvním stupni ZŠ, zabývá se jejími úkoly, které správně vymezuje. Cíle hlasové výchovy jsou naznačeny spíše obecně a nejsou širěji podchyceny. Uvedená konstatování jsou ale pravdivá a

podpořena mnohými citacemi uvedených autorů. V rámci jedné subkapitoly se autorka věnuje i zařazení hudební výchovy do vzdělávací oblasti Umění a kultura, o které se v současné době ostře diskutuje. Toto zařazení chápu jako pozitivní. Vzdělávací obsah HV z hlediska hlasového rozvoje podle RVP ZV je přehledně klasifikován. V této části je zmínka o rozvoji hudebnosti, kterou bych doporučoval rozšířit a dát na začátek kapitoly. V kapitole diplomantka uplatňuje pojem vokální činnosti, který úspěšně přibližuje.

Důležitou součástí kapitoly je analýza učebnic hudební výchovy a příslušných metodických příruček od Marie Liškové pro první až třetí ročník. Je provedena z hlediska cílů, metod a technik hlasové výchovy. Tuto část hodnotím jako pěkně vyhotovenou. Oceňuji, že do zvolené tematiky vnáší i svá kritická stanoviska. Například kritizuje, že v metodické příručce k učebnici pro 2. ročník není věnována dostatečná péče složitější artikulaci textu písní, rovněž cvičením spojených s nádechem, zadržením dechu a s prodlouženým výdechem. Rozbor je konkrétní a odborný. K širší analýze nedostatků v hlasové výchově dětí mladšího školního věku se diplomantka dostává v subkapitole 2.4. Souhlasím s uvedenými příčinami, které vycházejí i z rodinného prostředí, nekvalitního vzdělávání ve škole, zanedbané motivace, nevyrovnaného osobnostního rozvoje, nesoustředěnosti atd. Osobně se domnívám, že úroveň všeobecného hudebního vzdělávání velmi závisí i na kvalitní přípravě budoucích učitelů na fakultách, především v kognitivních znalostech a metodických dovednostech v rozvoji jednotlivých hudebních schopností a dovedností. Přesně v intencích názorů Aleny Tiché, že kvalita zpěvu je záležitostí rozvoje osobnostního celku.

3. kapitola je věnována pěveckým dovednostem a vhodným metodám, které je rozvíjejí. V souhrnu musím konstatovat, že diplomantka vychází z názorů předních hudebních a hlasových pedagogů. Jejich myšlenky dobře interpretuje a doplňuje svými osobními postoji. Cením si uvedených progresivních prvků, které zkvalitňují hlasovou výchovu. Jsou to konkrétní náměty pro vzorného učitele, jak projevovat pedagogický takt a vlastní hudebně pedagogické dovednosti v rozvoji pěveckých činností. Velký význam v tomto smyslu mají asociační představy, které v mnohém dokážou zkvalitnit hlasové projevy v oblastech správného postoje, dýchání, měkkého nasazení tónu apod. Hudba v tomto smyslu může být i kvalitním prostředkem osobnostní terapie. Může ale také otevřít celou řadu tvořivých projevů, což je v diplomové práci rovněž popsáno.

Stěžejní částí diplomové práce je **4. kapitola**, která se zabývá stavem hlasové výchovy a zpěvem žáků prvního stupně ZŠ. Diplomantka zkoumá tři oblasti: kvalitu hlasové výchovy na jedné škole prostřednictvím pozorování, dále vyhodnocuje názory pedagogů na současný stav hlasové výchovy pomocí dotazníku a třetí výzkumnou oblastí bylo zjistit vztah učitelů k hlasové výchově dotazníkovým šetřením. *První výzkum* uskutečnila ve dvou třídách základní školy. Kvalitně stanovila cíle a předmět výzkumu. Vše koresponduje se stanovenými hypotézami. Interpretace výsledků v jednotlivých oblastech je odborná a vyhodnocuje správně stanovené hypotézy. Při zpěvu se projevilo více dovednostních nedostatků u dětí a také u učitelky. V tomto smyslu bych chtěl položit otázku u SZZ, která se váže na význam rozvoje hudební představitivosti při nácviku písní.

Druhý výzkum vyhodnocoval názory 17 učitelů 1. stupně ZŠ na hlasovou problematiku a byl uskutečněn ve formě dotazníku. Ke koncepci otázek chci poznamenat, že nekvalitní zpěv nemusí souviset se zájmem dětí o zpěv. Výzkum má kvalitní strukturu a výpovědi učitelů jsou podnětné a vychází z jejich praxe. V této souvislosti se diplomantka mohla více "odhodlat" formulovat vlastní názory na tuto problematiku a uskutečnit hlubší komparaci uvedených názorů učitelů. *V tomto smyslu položím 4. otázku u SZZ.* Velmi oceňuji, že na konci tohoto subvýzkumu uvádí diplomantka správné pedagogické náměty, jak zkvalitnit zpěvnost v rámci hudebního vzdělávání.

Třetí výzkumná oblast pojednávala o vztahu samotných učitelů k hlasové výchově v rámci hudebního vzdělávání. Poněkud se tento výzkum dubloval s výzkumem předcházejícím, každopádně je na místě a rovněž je správně koncipován z hlediska výzkumné strategie. Je třeba poznamenat, že dotazník má nízkou diagnostickou výpověď. Naznačil neblahou situaci s hudebním vzděláváním v našich školách. Odhalil mnohá slabá místa v hudebně pedagogické práci. Názory učitelů uvedené ve správně volených dotazech odpovídají v obecné rovině uskutečněným hudebně sociologickým výzkumům v Česku i na Slovensku. Ukazují na

porušenou sebedůvěru ve vlastní hudební kvality a také na rezervy přípravy budoucích učitelů na vysokých školách.

V 5. kapitole diplomantka prokázala osobní hudebně pedagogické kvality, neboť představila vlastní kultivovaný návrh výukového postupu hlasové výchovy ve 2. ročníku ZŠ. Je třeba ocenit souvislost očekávaných výstupů s výukovými cíli a celkové uchopení této problematiky s nadhledem ke klíčovým kompetencím.

V diplomové práci by bylo třeba do větší hloubky udělat harmonický rozbor písně v d moll s paralelním přechodem a opětným návratem a harmonicky si uvědomit doprovodné akordy v paralelních tóninách. Vzhledem k tomu, že se jedná o mollovou písničku, tak by se molová tónina měla projevit i v přípravném nebo průpravném intonačním cvičení. Písně na rozezpívání Kočka leze dírou a Kočka leze dolů jsou durové písně. Bylo by dobré, aby děti měly před sebou notový záznam k rozvoji hudební představivosti (již v předškolním věku se snažíme zpívat s dětmi podle určitého grafického názoru). Je škoda, že hra na nástroje z Orffova instrumentáře byla zřejmě jen intuitivní. Není jasné, jestli se jednalo o rytmické nebo i melodické nástroje a co na ně měly děti vlastně hrát. Propojení zpěvu, hry a pohybu chápu jako velmi prospěšné pro hudební rozvoj. Kladně hodnotím reflexi diplomantky.

Jazyková stránka:

Jazyková stránka předložené diplomové práce je kultivovaná stylisticky bez gramatických nedostatků.

Formální stránka:

Diplomová práce je vyhotovena na celkově 66 stranách textu a následných 7 stranách příloh, které doplňují problematiku DP. Samotný text tvoří Úvod, pět kapitol členěných na subkapitoly, závěr, resumé, odborná literatura včetně internetových zdrojů. Proporce těchto kapitol a subkapitol jsou adekvátní požadavkům na diplomovou práci. Z formálního hlediska jsou v pořádku i citace pramenů.

Otázka v rámci obhajoby:

1. Velmi krátce vymezte hlavní rozdíly mezi hudebními schopnostmi, hudebními dovednostmi a hudebními činnostmi. Které základní hudební schopnosti umožňují rozvoj hudebních dovedností v pěveckých činnostech?
2. Charakterizujte pojem osobnost a její rozvoj prostřednictvím hudebních činností u dětí v mladším školním věku.
3. Jak vnímáte význam rozvoje hudební představivosti při nácviu písně z hlediska rozvoje hudebnosti?
4. Je možné z hudebně psychologického hlediska naučit zpívat všechny děti?

Hodnocení: Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě. Moje hodnocení je **velmi dobře**.

V Plzni dne 30.5.2023

.....
doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.